

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Een wolf in ambtskleding?

West, L.

Citation

West, L. (2006). Een wolf in ambtskleding? *Bestuurskundige Berichten*, 21(3), 7. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3211493>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3211493>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Daarbij ziet men nog een belangrijke rol voor commerciële pluimvee- en veevoer bedrijven, omdat juist zij met hun transporten mogelijke dierziekten kunnen blijven verspreiden (Schreuder, 2006).

Pandemie: het doem-scenario

Op het moment dat er daadwerkelijk een pandemie uitbreekt zal volgens de deskundigen de chaos enorm zijn. Schattingen over het aantal mogelijke doden lopen uiteen van 150 miljoen, zoals dr. David Nabarro, de coördinator van influenzaziekten bij de WHO verwacht (CNN.com, 2005), tot een meer 'positieve' kijk van circa 7 miljoen doden volgens ons eigen nationale pandemie-geweten, prof. dr. Albert (Ab) Osterhaus (2005: 419).

Pandemie: het doem-scenario

Het is moeilijk om adequaat in te springen op een pandemie. Er gaat bijvoorbeeld veel tijd verloren tussen het überhaupt signaleren en onderkennen van de ziekteverschijnselen en het vervolgens publiek maken van deze informatie. In de tussentijd kan de epidemie zich al in rap tempo hebben verspreid. Dan is het nog de hoop dat verdere besluitvorming over de te ondernemen actie in snel tempo kan plaatsvinden en hoe snel een mogelijk vaccin kan worden gemaakt en in welke hoeveelheden (Osterholm, 2005: 25-28).

Landen zullen zich nu al van tevoren moeten voorbereiden op een mogelijke uitbraak van een pandemie en zo ook al na te denken over mogelijke dilemma's. De hele economie en het openbare leven kan stil komen te liggen, omdat transport zoveel mogelijk wordt beperkt om verder verspreiding van het virus te voorkomen. Staten moeten daarom een soort van blauwdruk maken over hoe om te gaan met een pandemie. Hierin moeten de kernpunten van een samenleving worden betrokken, zodat actoren uit zowel de publieke als de private sector op elkaar kunnen inspelen en voorbereid zijn (Osterholm, 2005: 27, 30).

Het draait namelijk niet alleen om de noodzaak voor bijvoorbeeld vaccins. Mensen moeten kunnen worden voorzien in voedsel, medicijnen en drinkwater, ook al ligt veel transport stil. Grondstoffen voor producten moeten beschikbaar blijven. Denk bijvoorbeeld aan 'futiele' zaken als mondkapjes en andere huis-tuin-en-keuken medische producten. Ook hiervan kunnen tekorten komen, bijvoorbeeld alleen al door het feit dat de onderdelen van deze producten door verschillende producenten uit verschillende landen worden gemaakt en vervoer tussen deze landen beperkt zal zijn. Men moet hierbij rekening houden met het feit dat ondertussen een groot deel van de beroepsbevolking kan zijn getroffen door de epidemie en niet in staat zal zijn om bij te dragen aan productie of verspreiding van goederen (Osterholm, 2005: 32-34).

Momenteel zijn er slechts negen landen (waaronder Nederland), waar influenza-vaccins kunnen worden geproduceerd. Slechts 12% van de wereldbevolking woont in

deze landen. Dit brengt direct een ethisch-dilemma met zich mee. De vraag is immers in hoeverre deze landen in staat zullen zijn voldoende vaccins te produceren en óf deze landen ook bereid zullen zijn de vaccins te delen met andere landen. Daarbij komt ook nog eens het punt, dat men misschien wel in staat zal zijn om snel een vaccin te maken en in grote hoeveelheden, maar dat er te weinig tijd is om het medicijn goed te testen en te controleren. Zodoende bestaat er het gevaar dat het vaccin ernstige bijwerkingen kan gaan geven, waardoor er alsnog vele slachtoffers zullen vallen.

Of landen daadwerkelijk voldoende voorzorgsmaatregelen zullen nemen is de vraag. In het verleden hebben landen ook al bij mogelijke pandemieën hoge kosten gemaakt door het aanleggen van voorraden of het investeren in bepaalde vaccins. Achteraf bleek echter alles voor niets, maar was al het geld reeds uitgegeven (Garret, 2005: 8-10).

Maar zoals het spreekwoord zegt: "voorkomen is beter dan genezen".

Het is in deze de hoop dat het niet zal leiden tot een pandemie, maar landen zullen hier wel ter dege rekening mee moeten houden en zichzelf hier ook op moeten voorbereiden.

Eindnoten:

¹Niet te verwarren met de bijnaam Pandemos van de Griekse godin van de (lichamelijk) liefde Aphrodite. Onder deze *nickname* stond zij namelijk bekend als de godin van de prostituees. Dit kwam omdat de Atheense dichter en politicus Solon in de 6^e eeuw v. Chr. een tempel ter ere van Aphrodite Pandemos ('Aphrodite van het gehele volk') had opgericht, alwaar prostitutie mocht plaatsvinden. Zo hoopte hij dat de mannelijke bevolking zich niet zou vergripen aan andere vrouwen.

²Om te onderzoeken hoe snel een epidemie kan verspreiden hebben onderzoekers in 1998 de site www.wheresgeorge.com opgericht, waarmee ze de geografische verspreiding van Dollar-biljetten (en daarmee epidemieën) via mensen wilden registreren. Hiervoor is een groot aantal bankbiljetten gemerkt met een 'Where's George?'-stempel en in omloop gebracht. Wie zo'n gemerkt biljet ontving, kon zijn huidige locatie via de website registreren en het bankbiljet vervolgens weer in omloop brengen (Hamme, 2006).

Geraadpleegde Literatuur

- Allison G. en Zelikow, P. (1999), *Essence of Decision; Explaining the Cuban Missile Crisis, Second Edition*, New York: Longman.
- CNN.com (2005), *U.N. backs off 150m flu deaths (30 september 2005)*, op: <http://edition.cnn.com/2005/WORLD/asiapcf/09/30/birdflu.un/index.html> (bezoekt op 6 juni 2006).
- Fouchier, R., T. Kuiken, G. Rimmelzwaan en A. Osterhaus (2005), *Global task force for influenza*, Nature vol. 435, pp. 419-420.
- Garret, L. (2005), *The next pandemic?*, Foreign Affairs vol. 84 (4), pp. 3-23.
- Hamme, F van (2006), *Het Reisvirus van George*, De Tijd, 30 januari.
- Howlett, M. en M. Ramesh (2003), *Studying Public Policy. Policy Cycles and Policy Subsystems (second edition)*, Ontario: Oxford University Press Canada.
- Luyendijk, W. (2006), *Onderzoek trekvogels gehinderd; Zes landen weigeren tests*, NRC Handelsblad, 3 maart.
- NRC Handelsblad (2006), *Zwanen brengen griepvirus; Trekvogels raken steeds meer verdacht*, 13 februari.
- Osterholm, M.T. (2005), *Preparing for the next pandemic*, Foreign Affairs vol. 84 (4), pp.24-37.
- Schreuder, A. (2005), 'Vrijwillig je kippen inenten is een lachertje'; Dierenarts hekelt het vaccinatiebeleid bij vogelgriep van minister Veerman, NRC Handelsblad, 21 maart.
- Shepsle, K.A. en M.S. Bonchek (1997), *Analyzing politics: Rationality, behavior, and institutions*, New York: Norton & Co.

Een wolf in ambtskleding?

Het gedrag van functionarissen binnen het openbare bestuur staat de laatste tijd weer in de 'spotlights'. Het begon allemaal met een beschonken burgemeester. Deze 'burgermoeder' gaf even het slechte voorbeeld door onder invloed te rijden naar haar werk, terwijl ze dezelfde avond nog vergaderingen op de agenda had staan. Later stonden de kranten vol met de verhalen over een topfiguur binnen het openbaar ministerie. Deze flamboyante procureur-generaal reed vaak met te hoge snelheden en maakte daarbij graag onterecht gebruik van een sirene om zo vroeg thuis of op tijd op het werk te zijn. Daarbij liet hij zijn chauffeur onterecht een politie-uniform dragen om alles nog geloofwaardiger over te laten komen.

Wat mij echter het meest schokte de afgelopen tijd was het verhaal rond Adriaan G. In een uitzending van Peter R. de Vries werd duidelijk wat deze politieagent voor elkaar heeft

gespeeld de afgelopen jaren. De woon- en werkplaats van Adriaan G. is een rustiek oord waar (gefortuneerde) ouderen genieten van een verdiend pensioen. Ook in deze rustieke omgeving gebeuren echter wel eens zaken waarbij men de politie nodig heeft. Gelukkig hadden ze dan de beschikking over politieagent Adriaan G. Deze functionaris was altijd bereid te helpen bij het doen van een aangifte en ging voor uitzonderingsgevallen zelfs naar het huis van mensen die wat moeilijker ter been waren.

Opvallend was wel dat deze uitzonderingsgevallen alleenstaande rijke weduwen betroffen. Later bleek dat de relatie tussen deze weduwen en de politieagent zo ver uitgegroeid was dat de vrouwen wilden dat deze diender hun erfenissen verdeelde en daarbij ook zelf een aardig deel van de erfenis kon opstrijken. Zo kon een eenvoudige diender zich ontwikkelen tot een vermogend persoon.

Dit is uiteraard een simplistische afspiegeling van het hele verhaal. Adriaan G. 'verdiende' de vriendschap ook door bezoeken aan de vrouwen en de vrouw van Adriaan G. verzorgde de vrouwen ook wanneer dit nodig was. Het leek een mooi geval van mantelzorg. Helaas zorgen verdachte omstandigheden (uitdaging, uitputting) rond de dood van de gefortuneerde vrouwen voor de nodige twijfels. Ook de manier waarop Adriaan G. de familie van de vrouwen 'buitenspel' zette, roept de nodige vragen op. De familie werd bijvoorbeeld niet eens op de hoogte gesteld van de begrafenis. Dit heeft uiteindelijk gezorgd voor een onderzoek van Peter R. de Vries en het eindoordeel in deze zaak is nog niet gevallen.

De casus lijkt zich vooral af te spelen rond de vraag of iemand met een bepaalde status misbruik mag maken van zijn machtspositie. De oude vrouwen hadden een ongekend vertrouwen in de agent en gaven hem de bevoegdheid om de erfenissen te verdelen. Ze lieten hun testament snel weer veranderen in die zin dat nu ook een aanzienlijk deel van de erfenis naar de agent ging. Op een of andere manier was het hem gelukt om de familie te vervangen en wisten de vrouwen zeker dat deze diender op een verantwoorde wijze zou zorgen voor de nagedachtenis aan deze vrouwen.

Dit beeld is nauw verbonden met het beeld omtrent de politie dat vooral bij ouderen bestaat. Deze generatie heeft nog een groot ontzag voor het gezag en ziet het gezag als een geheel van verantwoorde, ethische personen. Adriaan G. lijkt hier slim op in gespeeld te hebben. Hij won het vertrouwen door

in het begin aangiften af te nemen bij de vrouwen thuis. Later ging hij sporadisch langs om gewoon even te kijken hoe het de vrouwen verging om uiteindelijk later dagelijks langs te komen en de vrouwen te verzorgen. In die tussentijd was hij in het testament terechtgekomen om uiteindelijk uit te groeien tot de grootste 'profiteur' van het aanstaande overlijden van de vrouwen.

Ethische kwesties leken zich vaak rond de 'publieke' rol van ambtenaren af spelen. Iemand

krijgt vanwege zijn functie 'smeergelden' aangeboden omdat hij vanuit zijn functie iets kan betekenen voor de ander. De bovenstaande casus bewijst echter dat men vanuit zijn 'publieke' rol ook een 'private' rol kan gaan spelen in het leven van een ander. Deze ander veronderstelt dan dat iemand deze 'private' rol vervult volgens de normen van zijn 'publieke' rol. Helaas blijken deze publieke weldoeners soms slechts een 'wolf in ambtskleding' en zijn ze uit op eigenbelang.

Misschien kan deze zaak een bepaalde ontwikkeling 'triggeren' die ervoor zorgt dat 'goedgelovige' burgers een prooi worden voor deze 'wolven in ambtskleding'. Uiteraard moet opgemerkt worden dat het onderzoek rond Adriaan G. nog lopende is en daarom kan het gewoon zijn dat deze diender uit medemenselijkheid heeft gehandeld. Toch maakt de zaak wel duidelijk dat burgers bepaalde publieke ambtsdragers uitzonderlijke krachten kunnen toedichten en dienen daarom beschermd te worden wanneer deze ambtsdragers toch ook maar doodgewone mensen blijken te zijn die uit eigenbelang handelen.

